

Erasmus+

This project is funded by the European Union.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

PROJE ARAŞTIRMA RAPORU

2016-1-TR01-KA204-034345, "Afetlere Karşı Engelleri Birlikte Aşalım " Projesi, Yenilik için işbirliği ve iyi uygulamaların değişimi, Yetişkin eğitimi için stratejik ortaklık programı, 2017-2018

PROJE EKİBİ

Doç. Dr. Köksal BÜYÜK, Yürütücü
Doç. Dr. Nilgün ÖZDAMAR, Araştırmacı
Uzman. Dr. Aras BOZKURT, Araştırmacı
Öğr. Gör. Erdem EROĞLU, Araştırmacı
Uzman. Mesut AYDEMİR, Araştırmacı

İletişim Bilgileri

Anadolu Üniversitesi
Açıköğretim Fakültesi
Öğrenme Teknolojileri Araştırma Geliştirme Birimi (ÖTAG)
Tel : 0 222 33 505 80 - 2428
Fax : 0 222 335 36 16
Web: <http://disaster.anadolu.edu.tr>
Email: nozdamar@anadolu.edu.tr

PROJEYİ DESTEKLEYEN KURULUŞLAR

TURKISHREDCRESCENT

Bulgarian Development Agency

SPOŁECZNA AKADEMIA NAUK
UNIVERSITY OF SOCIAL SCIENCES

AFETLERE KARŞI ENGELLERİ BİRLİKTE AŞALIM!

“Afetlere Karşı Engelleri Birlikte Aşalım!” Projesi

Projenin Adı : Let’s overcome disabilities together against disasters

Proje No : 2016-1-TR01-KA204-034345

Program : AB Erasmus+

Ana Eylem : Yenilik için işbirliği ve iyi uygulamaların değişimi, Yetişkin eğitimi için stratejik ortaklık

Projenin konusu: Proje, afet ve acil durumlar öncesi; görme, işitme ve fiziksel engeli bulunan bireylerin afet ve acil durum risklerine karşı hazırlıklı olması, engelliler için erişilebilir özgün bir afet eğitim modelinin geliştirilmesi ile engellilerin hareket kabiliyetleri ve hizmet sağlayıcı personellerin müdahale becerilerinin güçlendirilmesini konu alan bir eğitim ve farkındalık projesidir.

Projenin Amacı:

- Engelli bireylerin afet ve acil durum risklerine karşı bilgi ve farkındalık düzeyinin artmasını sağlamak,
- Engellileri yerel düzeyde afet ve acil durum yönetim sistemine entegre etmek,
- Engelliler için ulaşılabilir bir temel afet bilinci eğitim modülü oluşturmak,
- Herhangi bir afet ve acil durumda engellilerin güçlerinin farkına varmalarına ve sorun çözebilme kapasitelerine katkı sağlamak,
- Afet ve acil durumlar ve engellilik ile ilgili farklı kollarda hizmet sağlayan meslek elemanlarının kapasitelerinin ve mesleki becerilerinin gelişmesine katkı sağlamak,
- Afet ve acil durumlarda engelliler için koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması hususunda kamusal farkındalık yaratmak.

Projenin Önemi: Afet ve acil durum çalışmalarında engellilikle ilgili literatürdeki eksikliğin kapanmasına katkı sağlayacak olması; Anayasamızın 10. maddesinde belirtildiği gibi fırsatlara erişimde engelli bireylere pozitif ayrımcılık sağlaması; yerel, ulusal ve uluslararası boyutta hizmet sağlayıcı kuruluşlara ve topluma kılavuzluk edecek olması bakımından proje önem arz etmektedir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

Bu anket, Eskişehir İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü koordinatörlüğünde yürütülen ve Anadolu Üniversitesi' nin ortaklarından biri olduğu 2016-1-TR01-KA204-034345 numaralı "Afetlere Karşı Engelleri Birlikte Aşalım" adlı Avrupa Birliği Erasmus + projesi kapsamında engelli bireylerin afet farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu anket araştırmasının hedef kitlesini Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı olan engelli öğrenciler oluşturmaktadır. 2016-2017 istatistiklerine göre Açıköğretim Sistemine kayıtlı 18.984 aktif, 12.539 pasif engelli öğrenci bulunmaktadır.

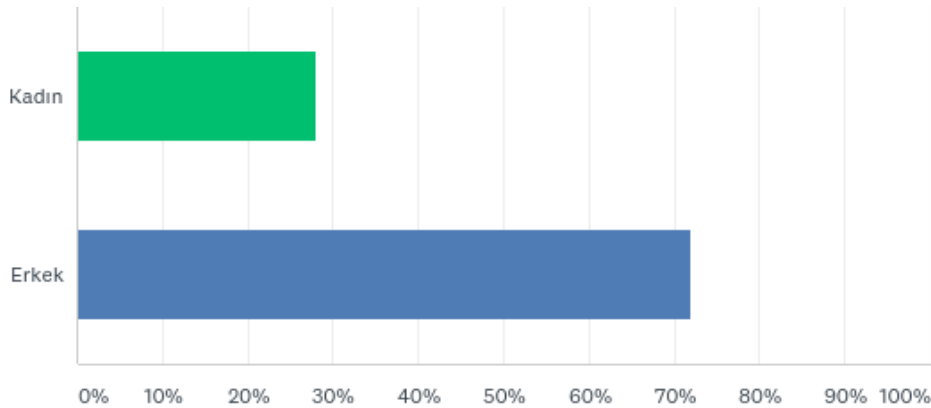
Araştırma kapsamında hazırlanan online anket Açıköğretim sistemi üzerinden öğrencilere SMS yoluyla iletilmiştir. Ankete geri dönüş yapan öğrenci sayısı 1.810'dur. Aşağıda anket araştırmasından elde edilen bulgulara yer verilecektir.

BÖLÜM 1- KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Anket araştırmasında, katılımcıların demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, çalışma durumlarına ilişkin sorular sorulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin (1.801) demografik verileri incelendiğinde, katılımcıların büyük bölümünün erkeklerden oluştuğu (%72) ve öğrencilerin ağırlıklı olarak 20-39 (%76) yaş aralığında yer aldığı görülmektedir. Anketi cevaplayan katılımcıların medeni durumlarının birbirine oldukça yakın olduğu (%50 bekar, %50 evli) gözlenmektedir. Eğitim seviyelerine göre katılım incelendiğinde ise en fazla katılımın lisans seviyesindeki (%58) öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Ankete katılanların büyük bölümünün (1136) ikinci üniversite kapsamında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim sisteminden yararlandığı söylenebilir. Bununla birlikte katılımcıların ağırlıklı olarak bir iş ile meşgul oldukları yani çalıştıkları (%75) gözlenmiştir.

Aşağıdaki bölümlerde demografik bilgilere ilişkin detaylı bilgiler yer almaktadır.

1.1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları

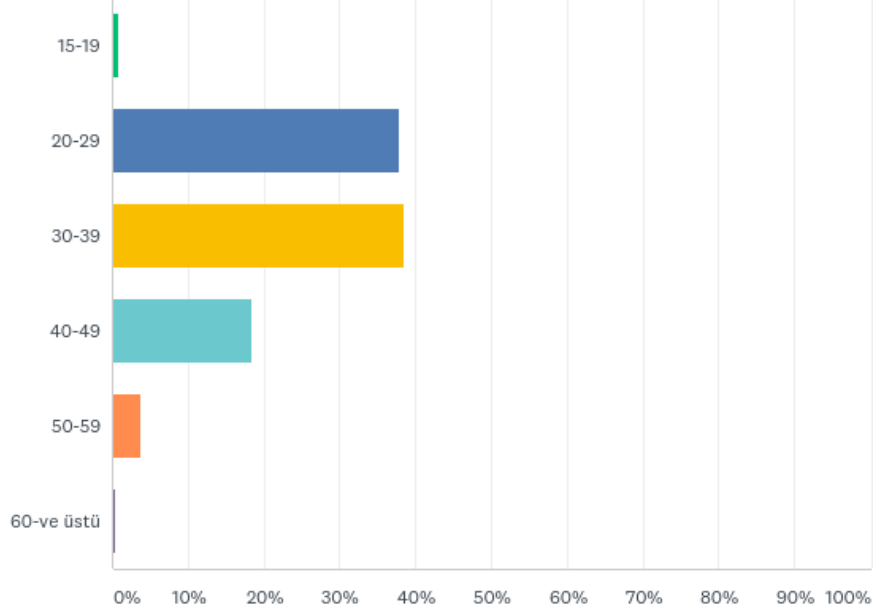

Şekil 1- Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Ankete katılanların cinsiyet dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %28 (506)'inin kadın, %72 (1295)'sının erkek olduğu görülmektedir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

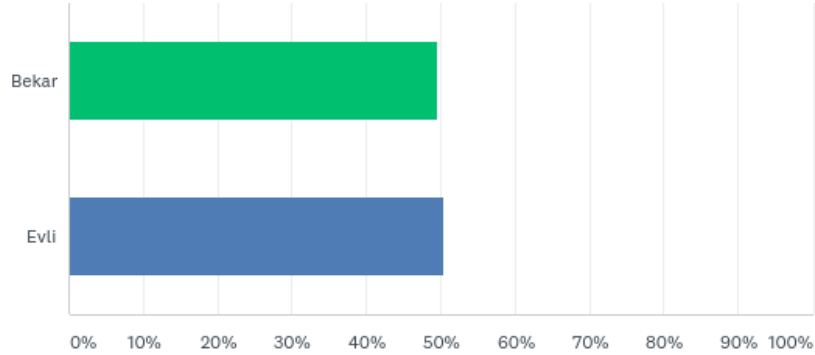
1.2. Katılımcıların Yaş Dağılımları

Şekil 2- Katılımcıların yaş aralıkları dağılımı

Ankete katılan engelli öğrencilerin yaş aralıkları incelendiğinde, katılımcıların %0,9 (16)'u 15-19 yaş aralığında, %38 (684)'i 20-29 yaş aralığında, %38 (695)'si 30-39 yaş aralığında, %19 (334)'ü 40-49 yaş aralığında, %4 (69)'ü 50-59 yaş aralığında, %0,5 (9)'i 60 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir.

1.3. Katılımcıların Medeni Durumu

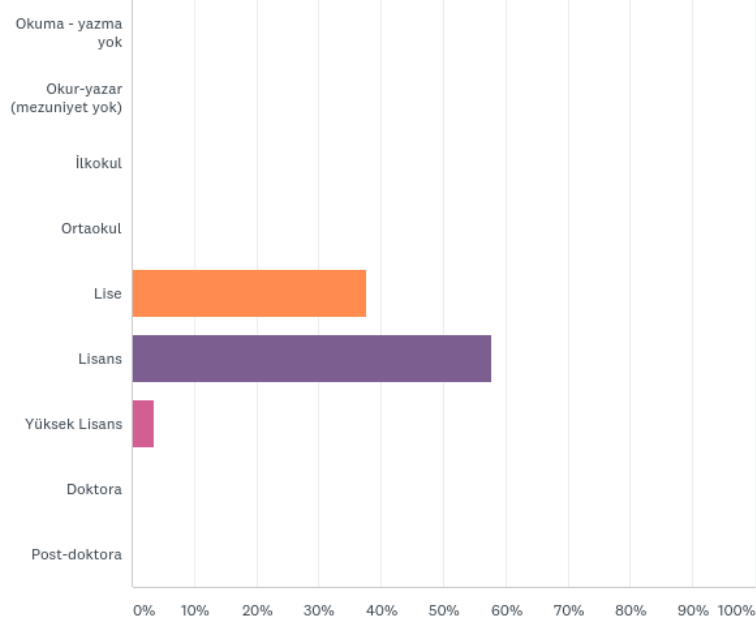

Şekil 3- Katılımcıların medeni durumu dağılımı

Ankete katılan engelli öğrencilerin medeni durumları incelendiğinde; katılımcıların %50 (892)'sinin bekar, %50 (907)'sinin evli olduğu görülmektedir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

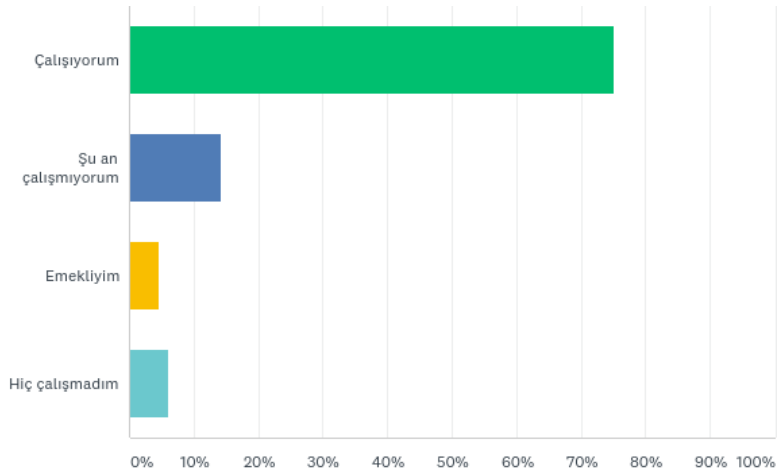
1.4. Katılımcıların Eğitim Seviyeleri

Şekil 4- Katılımcıların eğitim seviyeleri dağılımı

Ankete katılan engelli öğrencilerin eğitim seviyelerinin dağılımları incelendiğinde; %0,22(4)'ünün ortaokul, %38 (677)'sinin lise, %58 (1036)'inin lisans, %0,4(65)'ünün yüksek lisans, %0,28(5)'sinin doktora, %0,17 (3)'sinin post-doktora seviyelerinde olduğu gözlenmektedir.

1.5. Katılımcıların Çalışma Durumları

Şekil 5- Katılımcıların çalışma durumu dağılımı

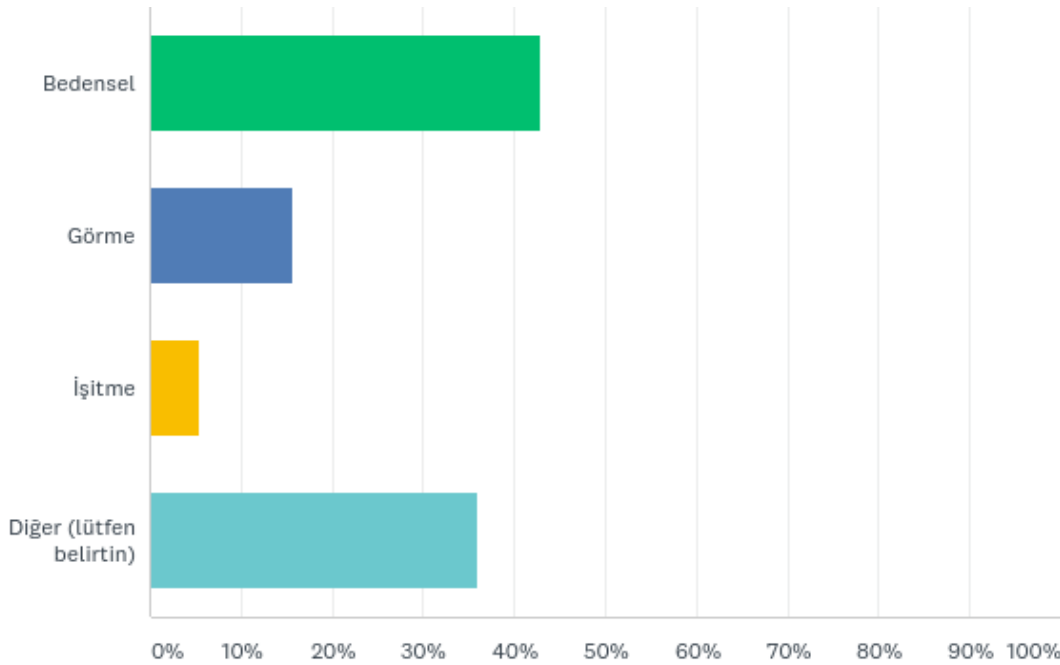
ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

Ankete katılan engelli öğrencilerin çalışma durumları incelendiğinde; katılımcıların %75 (1356)'i çalışmakta, %14 (256)'ü şu anda çalışmamakta, %5 (83)'i emekli, %6 (111)'si hiç çalışmamış olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 2- KATILIMCILARIN ENGEL DURUMLARI

Çalışmanın bu bölümünde engelli öğrencilerin engel durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre; katılımcıların büyük bölümü (%43) bedensel engele sahiptir. Görme (%16) ve işitme (%6) engel durumlarına sahip engelli öğrencilerin sayısının bedensel engele sahip öğrencilere göre daha az olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların yarısından fazlasının (%66), %40-59 arasında bir özür oranına ve 20 yıl ve üzeri engelli olma (%53) durumuna sahiptir. Katılımcıların daha çok doğuştan (%39) ve hastanalık nedeniyle (%45) engelli oldukları gözlenmiştir.

2.1. Katılımcıların Engel Durumları

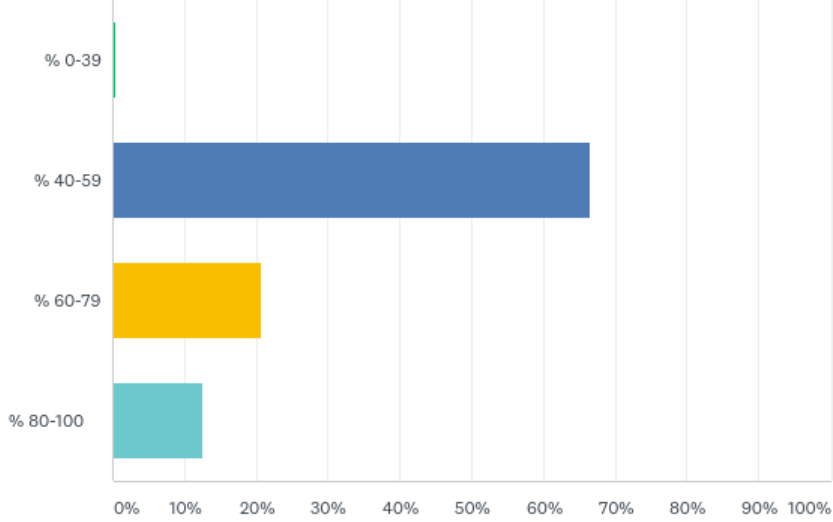

Şekil 6- Katılımcıların engel durumu dağılımı

Ankete katılan engelli öğrencilerin engel durumları incelendiğinde; katılımcıların %43 (770)'ü bedensel, %16 (280)'sı görme, %6 (99)'sı işitme, %36 (644)'sının da diğer engel durumuna sahip olduğu görülmektedir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

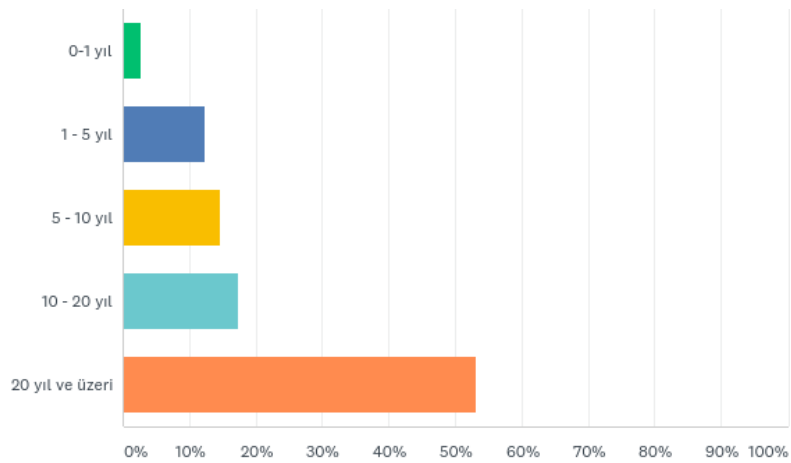
2.2. Katılımcıların Özür Oranına Göre Engel Durumları

Şekil 7- Katılımcıların özür oranına göre engel grubu dağılımı

Ankete katılan engelli öğrencilerin özür oranına göre engel grubu dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %0,4 (7)'ü %0-39 engel grubu, %66 (1199)'sı %40-59 engel grubu, %21 (373)'i %60-79 engel grubu, %12 (225)'si %80-100 engel grubu olduğu görülmektedir.

2.3. Katılımcıların Engelli Bulunma Süreleri

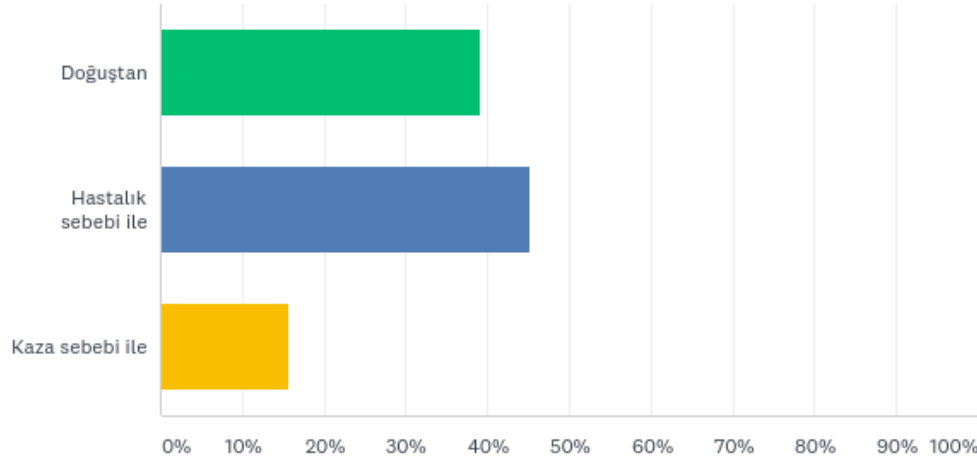

Şekil 8- Katılımcıların engelli bulunma süreleri dağılımı

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

Ankete katılan engelli öğrencilerin engelli bulunma süreleri dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %3 (47)'ü 0-1 yıl, %12 (222)'si 1-5 yıl, %15 (261)'i 5-10 yıl, %17 (312)'si 10-20 yıl, %53 (951)'i 20 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir.

2.4. Katılımcıların Engel Oluşma Durumları

Şekil 9- Katılımcıların engel oluşma şekilleri dağılımı

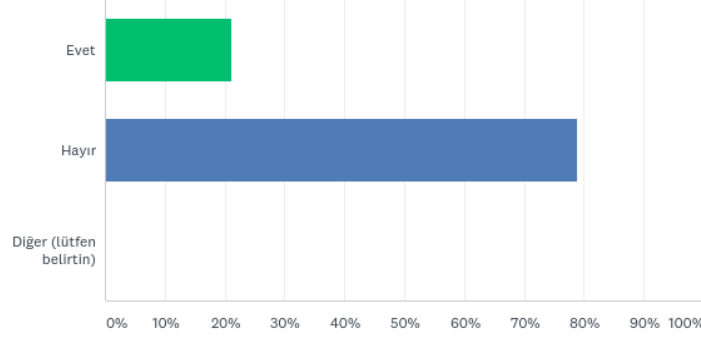
Ankete katılan engelli öğrencilerin engel oluşma şekilleri dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %39 (703)'ü doğuştan, %45 (812)'si hastalık sebebi ile, %16 (281)'sinin ise kaza sebebi ile olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 3- KATILIMCILARIN AFET İLE KARŞILAŞMA DURUMLARI

Anket araştırmasının bu bölümünde engelli öğrencilerin afet ile karşılaşmış ve karşılaşmadıkları, yaşadıkları afet türleri, yaşadıkları afete ilişkin yardım alma durumları ve ihtiyaçlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre; katılımcılar ağırlıklı olarak (%79) herhangi bir afete maruz kalmamıştır. Afete maruz kalanların ise büyük bir bölümünün depresyon (%76) yaşadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların neredeyse yarısı (%49) afet anı ya da sonrasında aileleri veya çevrelerinden yardım/destek almış ve neredeyse yarısı (%49) ise yardım/destek alma ihtiyacı hissetmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun afetler konusunda eğitim almadıkları (%62) gözlenmiştir. Afetler konusunda eğitim alan engelli öğrencilerin yarısından fazlası (%65) ise aldıkları eğitimi etkili ve verimli bulduklarını belirtmişlerdir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

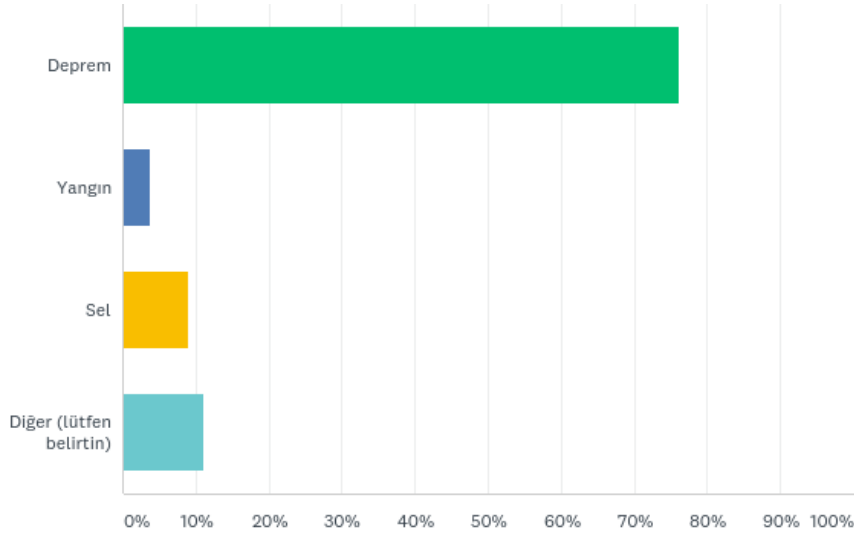
3.1. Katılımcıların Afete Maruz Kalma Durumları

Şekil 10- Katılımcıların herhangi bir afete maruz kalma durumu

Ankete katılan engelli öğrencilerin herhangi bir afete maruz kalma durumu incelendiğinde; katılımcıların %21 (377)'inin bir afete maruz kaldığı, %79 (1409)'unun bir afete maruz kalmadığı gözlemlenmiştir.

3.2. Katılımcıların Yaşadıkları Afet Türleri

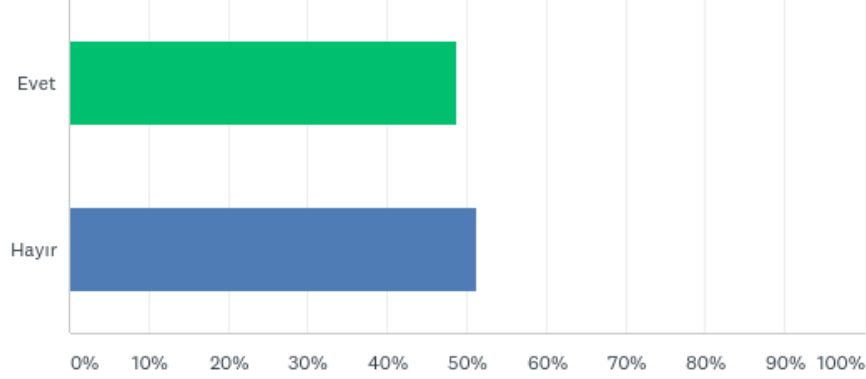

Şekil 11- Katılımcıların yaşadıkları afet türleri dağılımı

Ankete katılan engelli öğrencilerin yaşadıkları afet türleri dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %76 (477)'sının deprem afetini yaşadığı, %4 (24)'ünün yangın afetini yaşadığı, %9 (56)'unun ise sel afetini yaşadığı görülmektedir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

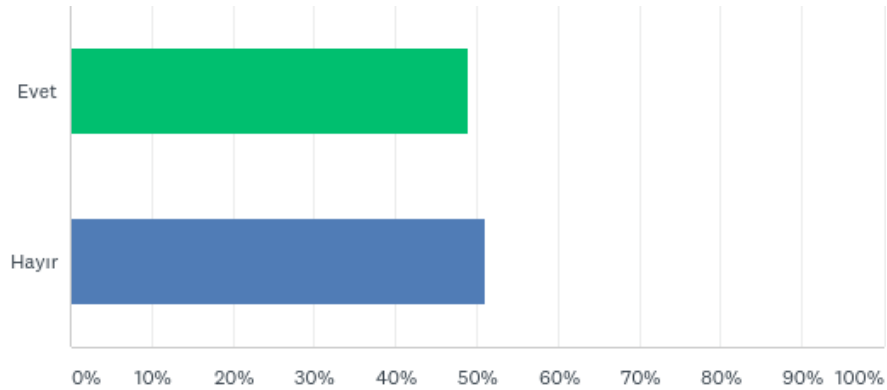
3.3. Katılımcıların Afet Anı ve Sonrası Yardım Alma Durumları

Şekil 12- Katılımcıların afet anı ya da sonrasında aileleri veya çevrelerinden yardım/destek alma durumu

Ankete katılan engelli öğrencilerin afet anı ya da sonrasında aileleri veya çevrelerinden yardım/destek alma durumu dağılımları incelendiğinde; katılımcıların %49 (304)'ünün yardım/destek aldığını, %51 (319)'inin ise yardım/destek almadığı görülmektedir.

3.4. Katılımcıların Afet Anı ve Sonrası Yardım Alma İhtiyacı Hissetme Durumu

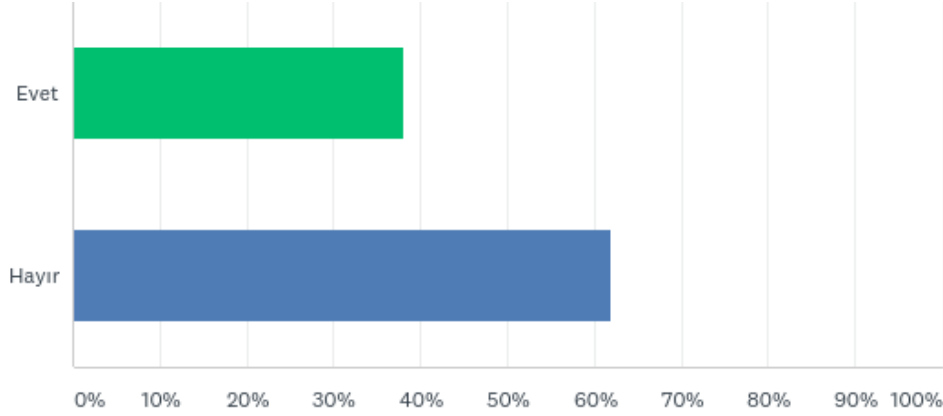

Şekil 13- Katılımcıların afet anı ya da sonrasında yardım/destek ihtiyacı hissetme durumu

Ankete katılan engelli öğrencilerin afet anı ya da sonrasında yardım/destek ihtiyacı hissetme durumları incelendiğinde; katılımcıların %49 (301)'ünün yardım/destek ihtiyacı hissettiğini, %51 (314)'inin yardım/destek ihtiyacı hissetmediği gözlenmiştir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

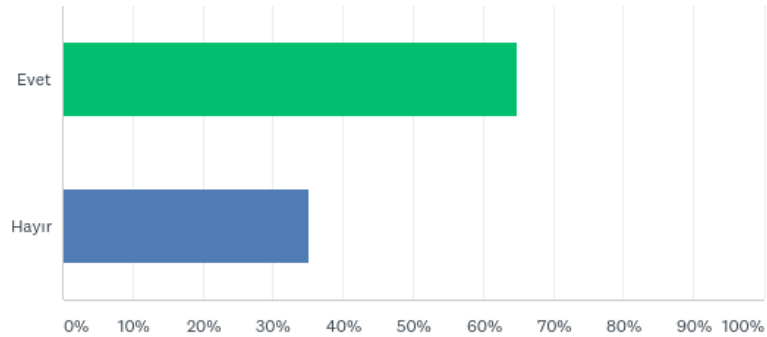
3.5. Katılımcıların Afetler Konusunda Eğitim Alma Durumu

Şekil 14- Katılımcıların şimdiye kadar afetler konusunda herhangi bir eğitim alma dağılımı

Ankete katılan engelli öğrencilerin şimdiye kadar afetler konusunda herhangi bir eğitim alma durumları incelendiğinde ise; katılımcıların %38 (605)'inin afetler konusunda bir eğitim aldığı, %62 (981)'inin ise afetler konusunda herhangi bir eğitim almadığı görülmektedir.

3.5. Katılımcıların Afetler Konusunda Aldıkları Eğitimi Etkili Bulma Durumu

Şekil 15- Katılımcıların afetler konusunda almış oldukları eğitimi verimli ve etkin bulma durumu

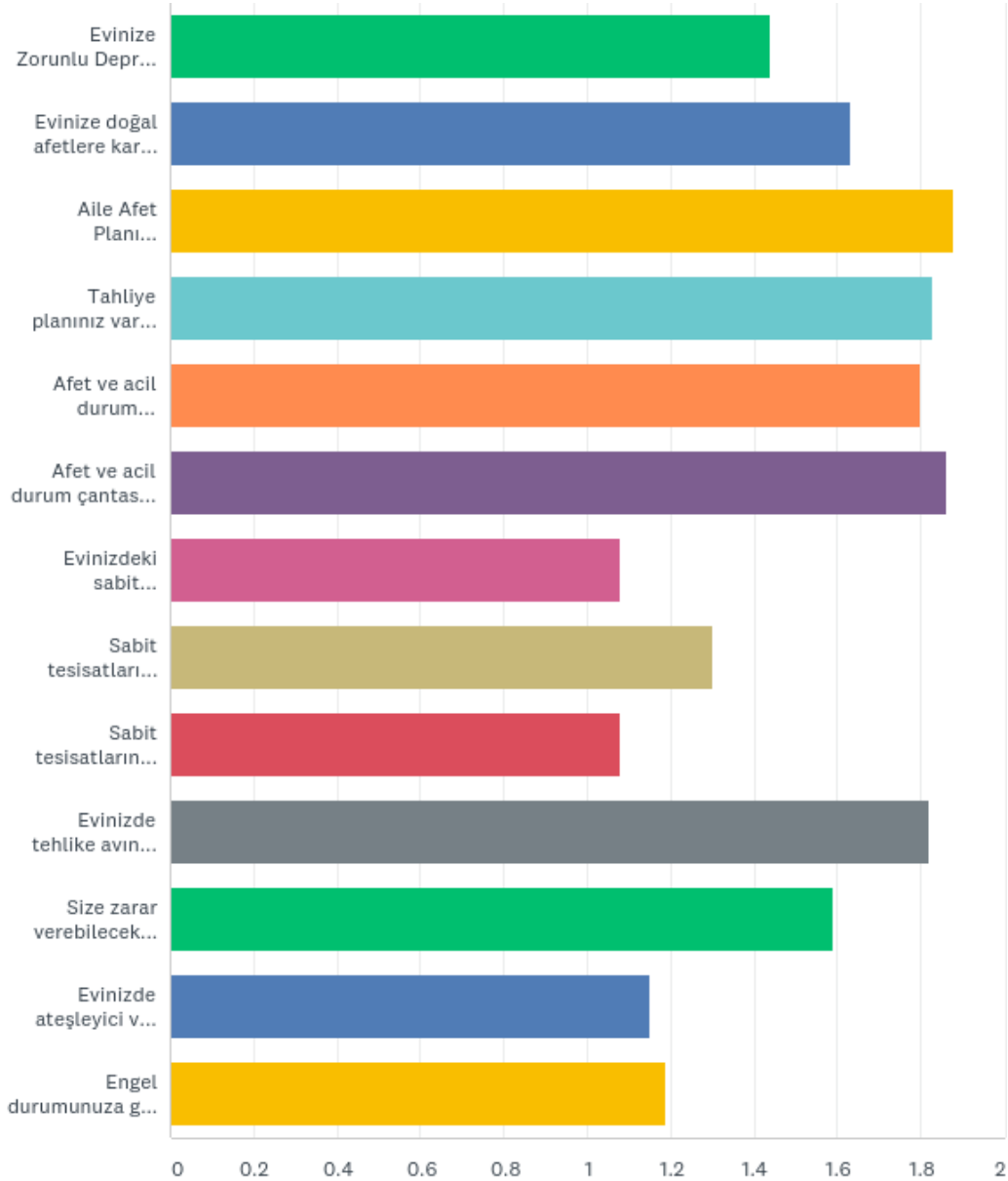
Ankete katılan engelli öğrencilerin afetler konusunda almış oldukları eğitimi verimli ve etkin bulma durumu incelendiğinde; katılımcıların %65 (517)'inin afetler konusunda almış oldukları eğitimi verimli ve etkili bulduğunu, %35 (281)'inin ise afetler konusunda almış oldukları eğitimi verimli ve etkili bulmadığı görülmektedir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

BÖLÜM 4- KATILIMCILARIN AFET RİSKİNE KARŞI HAZIRLIKLI OLMA DURUMLARI

Anket araştırmasının bu bölümünde engelli öğrencilerin afet riskine karşı evlerinde ve işyerlerinde hazırlıklı olma durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgular Bölüm 4.1. ve 4.2’de detaylı olarak verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Evlerinde Afet Risklerine Hazırlıklı Olma Durumları

Şekil 15- Katılımcıların afet risklerine hazırlıklı olma durumları dağılımları

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

Bu bölümde ankete katılan engelli öğrencilerin evlerinde afet risklerine hazırlıklı olma durumları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcılardan %56 (913)'ünün deprem sigortası yaptırdığı, %44 (717)'ünün yaptırmadığı görülmektedir.

Katılımcıların evlerine doğalgaz afetlerine karşı (yangın, deprem, sel vb.) Konut Sigortası yaptırma konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %37 (611)'inin konut sigortası yaptırdığı, %63 (1025)'i yaptırmadığı gözlenmiştir.

Katılımcıların Aile Afet Planı hazırlama konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %12 (201)'inin Aile Afet Planı hazırladığı, %88 (1442)'inin ise hazırlamadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların Tahliye planı olma konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %17 (280)'inin tahliye planı olduğu, %83 (1360)'ünün ise olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların afet ve acil durum sonrasında aile toplanma bölgesi belirleme konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcıların %20 (332)'sinin aile toplanma bölgesi belirlediği, %80 (1308)'inin ise belirlemediği gözlenmiştir.

Katılımcıların afet ve acil durum çantası hazırlama konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %14 (226)'ünün afet ve acil durum çantası hazırladığı, %86 (1413)'ünün ise hazırlamadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların evlerindeki sabit tesisatlarının (su, elektrik, doğalgaz vb.) vanaların yerini bilme konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %92 (1517)'sinin evlerindeki sabit tesisatları bildiği, %8 (124)'inin ise bilmediği görülmektedir.

Katılımcıların sabit tesisatları (su, elektrik, doğalgaz vb.) sık sık kontrol etme ya da ettirme konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %70 (1150)'inin sabit tesisatları kontrol ettiği ya da ettirdiği, %30 (486)'unun ise kontrol etmediği ya da ettirmedeği gözlenmiştir.

Katılımcıların sabit tesisatları (su, elektrik, doğalgaz vb.) vanaları ulaşılabilir olma konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %92 (1505)'sinin sabit tesisatlara ulaşabildiği, %8 (132)'inin ise ulaşamadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların evlerinde tehlike avına çıkma konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcıların %18 (289)'inin evlerinde tehlike avına çıktığı, %82 (1331)'sinin ise çıkmadığı görülmektedir.

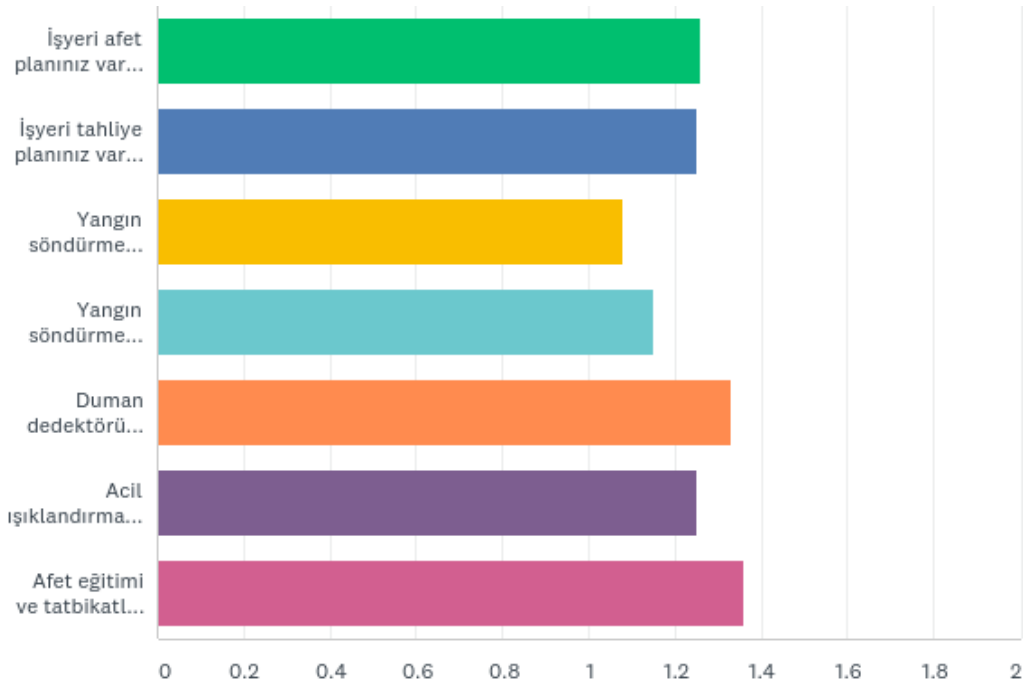
Katılımcıların kendilerine zarar verebilecek yapısal olmayan eşyaları (dolap, vitrin, televizyon, tablo, ayna, mobilya vb.) sabitleme konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %41 (670)'inin yapısal olmayan eşyaları sabitlediği, %59 (962)'unun ise sabitlemediği gözlenmiştir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

Katılımcıların evlerinde ateşleyici ve yanıcı malzeme kaynaklarının birbirinden ayrı olması konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcıların %85 (1390)'i evlerinde ateşleyici ve yanıcı malzeme kaynaklarının birbirinden ayrı olduğunu, %15 (236)'i ise ayrı olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların engel durumuna göre özel olarak kullandığı cihaz ya da eşyaların her an erişilebilir olması konusundaki dağılımları incelendiğinde; katılımcılardan %81 (1265)'inin özel olarak kullandığı cihaz ve eşyaların erişilebildiği, %19 (302)'unun ise erişemediği belirlenmiştir.

4.2. Katılımcıların İşyerlerinde Afet Risklerine Hazırlıklı Olma Durumları

Şekil 16- Katılımcıların işyerlerinin afet risklerine hazırlık dağılımları

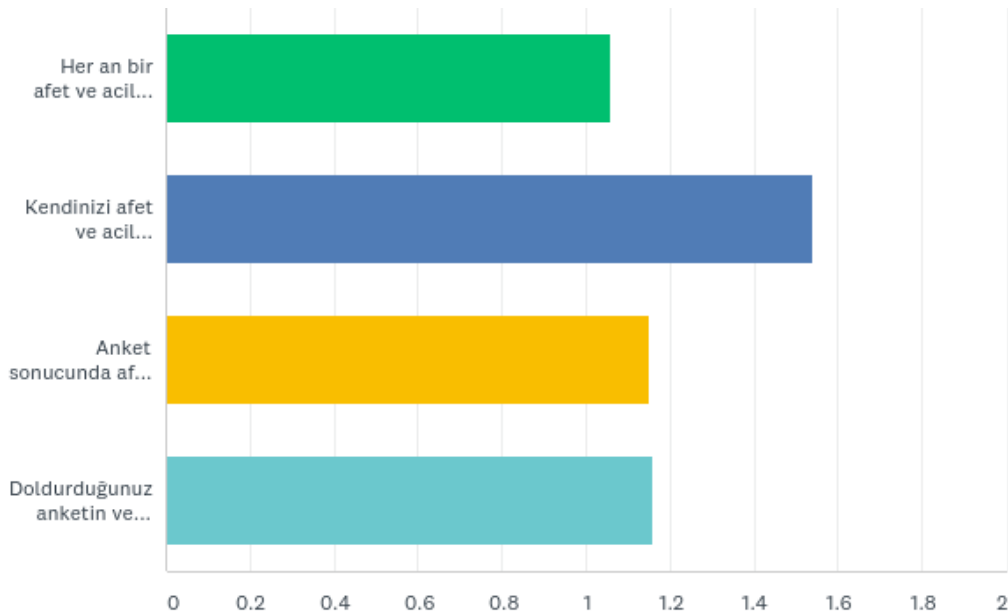
Ankete katılan engelli öğrencilerin işyerlerinin afet risklerine hazırlık dağılımları incelendiğinde; katılımcıların %74 (971)'ünün işyeri afet planı yaptırıldığı, %26 (341)'inin ise yaptırmadığı görülmektedir. Katılımcıların %75 (972)'inin işyeri tahliye planının olduğu, %25 (332)'inin ise olmadığı gözlenmiştir. Katılımcıların %92 (1220)'sinin yangın söndürme cihazına sahip olduğu, %8 (101)'inin ise olmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %85 (1119)'inin işyerlerinde yangın söndürme cihazına ulaşabildiği, %15 (197)'inin ise ulaşamadığı görülmektedir.

ENGELLİ BİREYLERİN AFET FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMASI

Katılımcıların %67 (872)'si işlerinde duman dedektörünün mevcut ve faal olduğunu, %33 (428)'ü ise mevcut ve faal olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %75 (975)'inin acil ışıklandırma sistemi ve acil çıkış levhalarının mevcut olduğu, %25 (328)'inin ise mevcut olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların afet eğitimi ve tatbikatları gerçekleştirme konusundaki dağılımları incelendiğinde ise, katılımcılardan %64 (832)'ünün afet eğitimi ve tatbikatları gerçekleştirdiği, %36 (478)'sının ise eğitim ve tatbikatları gerçekleştirmediği gözlenmiştir.

4.3. Katılımcıların Afet ve Acil Durumlara İlişkin Görüşleri

Şekil 17- Katılımcıların afet ve acil durum değerlendirme dağılımları

Ankete katılan engelli öğrencilerin afet ve acil durum değerlendirme dağılımları incelendiğinde; katılımcıların %94 (1548)'ünün her an bir afet ve acil durum yaşanabileceğinin farkında olduğu, %6 (93)'sının ise farkında olmadığı görülmektedir. Katılımcıların %46 (754)'sının kendilerini afet ve acil durumlara karşı hazır hissettiği, %54 (892)'ünün ise hazır hissetmediği gözlenmiştir. Katılımcıların %85 (1387)'i uygulanan anketin afet farkındalığını arttırdığı, %15 (253)'ünün ise anketin afet farkındalığını arttırmadığı görüşüne sahiptir. Katılımcıların %84 (1395)'ü bu projenin kendilerine fayda sağlayacağına inandığı, %16 (261)'sının ise bu projenin fayda sağlayacağı yönünde görüş belirtmiştir.